

Naujienu Antroji Dalis

NR. 810

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXII METAI

PR. ALŠENAS

Šviesuolių likimo Amerikos kontinente atspindžiai lietuvių literatūroje

Ilgesnį laiką lietuvių literatūroje kaip nepr. Lietuvoj, taip ir išeivijoje — svetur, tenkinosi — magavosi savo grožinėj kūryboj Lietuvos kaimo buitės siužetais. Joje net nedidelio Lietuvos miesto gyvenimas nedažnai buvo iškeliamas ir aprašomas, tai ką bekalbėti apie užsienio didmiesčius, kaip Amerikos Čikagą ir kitus, netgi dangoraižinius (New York) miestus, kuriuose iš seniau gyveno ir tebegyvena lietuviai.

Anais laikais, nebent amerikiečio rašytojo kūryboj buvo galima užtikti atspindžių apie lietuvių gyvenimą, kad ir tokiame milžine mieste kaip Čikaga, bet lietuvių kūryboj — labai maža arba nieko. Net ir pačios lietuvių kūrybos, ypač grožinės literatūros prasme, anuomet kaip ir nebuvo.

Šia proga čia prisimintinas amerikiečių rašytojas Upton Sinclair, 1906 m. parašęs romaną "The Jungle", kuriame atspindi surinkta medžiaga lietuvių tarpe Čikagoj ir kurio romano ryškiausias veikėjas — lietuvis Jurgis Rudkus. "Džiunglių" romanas — tai negerovių, vargo ir neteisvybių Čikagos skerdyklose knyga. Ji sukėlė nepaprastą atgarsį JAB-ųjų visuomenėje, ypač darbininkų tarpe. Žinoma, toji Upton Sinclair kova dėl darbininkų Amerikoje būvio pagerinimo, anaipatol, tuo romanu nepasibaigė. Tos kovos avangarde čia minimas rašytojas išbuvo 60 metų ir, reikia pasakyti, daug laimėjo jis pats, kaip kovotojas dėl darbininkų gerbūvio, ir — patys darbininkai.

Jo 1906 m. išleisto knygoj "The Jungle" minimi ir aprašomi Čikagos skerdyklų darbininkai — jų vargai ir sunki buitis. O tų skerdyklų svarbiausi savininkai — Armourų šeima. Sinclair teigia, jog po "Džiunglių" (The Jungle) romano išleidimo — eksploatacinė darbininkų išnaudojimo skalė žymiai palengvėjo. Svarbiausia, imigrantai iš Europos tai pajutė. O jam (U. Sinclair), kaip tos kovos iniciatoriui, buvę daug džiaugsmo ir pasitenkinimo.

Anais laikais Amerikoje lietuvių šviesuolių — inteligentijos labai mažai ir tebuvo. Todėl nebuvo nei kas apie juos rašytų, nei ką rašytų. Tik 2-rojo Pasaulinio karo pasekmė — š. Amerikos (žinoma, ir Pietų) žemynus užplūdo didelė pridėtinė banga lietuvių tremtinių (ypač jų daug atvyko į JAV), jų tarpe — labai didelis kiekis ir Lietuvos inteligentijos — mokslininkų, rašytojų, įvairių profesiona-

lų etc. Tada ir pagyvėjo šiame žemyne lietuviškas kultūrinis gyvenimas, pasireiškė gaji lietuviška kūryba ir t. t.

Juk tai, anot Benedikto Babrausko, pasaulio literatūros istorijoje nebūtas atsitikimas, kad apie 70 procentų rašytojų pasitrauktų iš savo tėvynės, palikdami tautą, kurią jie mylėjo ir tebemyli, kuriai rašė ir teberašo. Toks gausus laikinis mūsų rašytojų pasitraukimas iš savo krašto buvo ne asmeninės savisaugos reikalas, bet pasaulinio masto protestas prieš laukinės baudžios pakartotinį antplūdį į Lietuvą. Lietuvos rašytojas pasitraukė todėl, kad, užuot namų nelaisvėje priverstas tylėti ar — dar blogiau — meluoti savo skaitytojams, laisvėje galėtų, skelbdamas tiesą, kovoti dėl gimtojo krašto išvadavimo.

To paties B. B. teigimu, nuo 1946 iki 1963 m. laisvajame pasaulyje lietuvių rašytojų išleista daugiau naujų grožinės literatūros knygų, negu rusų okupuotoje Lietuvoje.

Dėl tos tad priežasties, atsiradus Amerikos kontinente žymiai daugiau lietuvių, jų tarpe daugiau ir šviesuolių, atsirado ir jų likimo atspindžių lietuvių literatūroje, nes šiuo metu čionai — yra kam rašyti ir apie ką rašyti.

Tiesa, pradžioje mūsų rašytojas, nors ir svetur gyvendamas ir gyvendamas pasaulio didmiesčiuose, vis dar buvo atsisirėmęs į Lietuvos kaimą — į to kaimo siužetinę aplinkumą, taip tarytum miesto gyvenimo ir jame gyvenančio lietuvių nė nematydamas. Jaunesniosios kartos lietuviai, svetur augę (o kai kurie ir gimę) ir išsimokslinę, pamėgę plunksną patys, net ėmė užmetinėti mūsų vyr. kartos rašytojams dėl jų tokio "vienašališko" nusigręžimo kaimo link, nors, iš tikrųjų, reikėtų pasakyti, jog tai — ne yda, apie ką rašytojas rašo. Svarbu — kaip rašo, kaip kūrinį išvysto.

Žinoma, šiuo momentu ir mums norėtųsi, kad būtų daugiau rašoma apie Ameriką, jos didmiesčius ir apie juose gyvenančius lietuvius, kurie, galima sakyti, ir prarijo didesniąją mūsų šviesuolių tremtinių dalį. Provincijoje jų maža teapsigyveno. Gi rašymas apie juos — ir būtų į šio straipsnio temą.

Vienok esama jau ir, pasakytume, nemaža tokių temų, kuriuose atsispindi lietuvių šviesuolių likimas Amerikos kontinente. Čia paminėtini tik kai kurie grožiniai kūriniai ir ties vienu — kitu stabtelėjama. Štai ke-

(Nukelta į 2 psl.)

Baletmeisterio Simo Velbasio Baletto studijos mokinės Kornelija Bakšytė ir Ramunė Kežėnaitė išpildo ispanų tautinį šokį Alvudo surengtoje visiškos lietuviams šeimos šventėje, Marquette Parke, Chicagoje.

Nuotrauka Vaclovo Noreikos

J. Vlks.

Kas ką Lietuvoj murzina

Jei lietuvių išeivijos spaudoje iškeliamos viešumon kurios nors Lietuvos negerovės, tai pavergtos Lietuvos maskvinių komunistų tramdomoji spauda visaip niekina, pravardžiuoja užsienio lietuvių laikraščius ir jiems priekaištauja, kad jie tyčia šmeižia savo tėvų žemę, bandydami įrodyti, kad ten gyvenimas sustingęs, skurdas įsigalėjęs. O tikrumoje, anot maskvinių spaudos, Lietuva dabar žydingis kraštas. Vargu iš lietuvių gyvenančių užsienyje atsiranda tokių, kurie nenorėtų, kad tikrai Lietuva visu savo gyvenimu žydytų.

Deja, okupantų valdomoje Lietuvoje įkurta tokia vidaus santvarka, kuri nieko gero nežada jos gyventojams. Pramonės augimas, kolchozų įvedimas ir jokios vietos savivaldos nebuvimas, parlamentarinės tvarkos tik pamėgdžiojimas įgyvendino iki tol negirdėtą darbo žmonių išnaudojimą ir visos šalies darbo gaminių atidavimą Sovietinės Rusijos imperializmo naudai bei militarinio pajėgumo didinimui.

Iš pavergtos Lietuvos jaunimo atimtos bet kurios teisės savarankumo, net pasilinksminimas ir tas yra komunistų dogmatikų normuotas ir įdėtas į maskolinimo rėmus.

Mokyklose besimoką visi vedami Kremliaus satrapų nustatyta linija, net Lietuvos kovinga praeitis ir ta mokyklose yra žalojama ir netiesioginiai įbru-

kama mintis, kad lietuvių tauta be rusų yra niekis.

Tokiose niūriose gyvenimo sąlygose jaunimas ieško išeities ir, negalėdamas jos surasti, mirksta alkoholyje ir išdykauja iškraipytai. Tatai pavergta Lietuva yra murzinama tos pačios vidaus santvarkos, kurioje gyvenimas atspindi kaip sudužusio veidrodžio šukėse žmogaus veidas.

Štai iš "Komjaunimo Tiesos" Nr. 78 A. Savickio feljetoninės formoj vaizdžiai parašyta korespondencija iš Telšių, patvirtina visa tai, kas čia parašyta:

"IMPORTAS" IR "EKSPORTAS"

Skaitytojo feljetonas

Šeštadienis.

— Gal traukiam į poilio vakarą? Sutrenksim šokį su kokia Marina Vladi, — pasiūlė mano draugas Leonas.

Ir iškulniavome.

— Į "Mastį" sugalvojote? Kultūros namuose geriau, — pasiūlė keli pažįstami vaikinai.

Bandžiau priešintis. Sakau, ten mažai jaunimo susiburia, kartais paskelbti vakarai neįvyksta.

— Atsilikai nuo gyvenimo, bičiuli. Dabar kultūros namuose "importas" — estradinis orkestras "Jaunystė" iš Plungės groja.

Išgirdę šią naujieną, nebeat-sispyrėme. O prie kasos... Po gero pusvalandžio, apipešiotas

(Nukelta į 2 psl.)

ŠVIESUOLIŲ ...

(Atkelta iš 1 psl.)

tas pavadinimų: J. Gliaudos "Šikšnosparnių sostas", Pr. Naujokaičio "Iliuzė tiltai", Alės Rūtos "Kelias į kairę" ir kt.

Gal pirmiausia reikėtų žvilgtelėti į Jurgį Gliaudą, anot B. Babrausko, mūsiškėn literatūron atėjusį beveik žemaitės keliais, būnant jau suaugusiam, o iki tol — stebėjusiam gyvenimą ne iš teoretinės, bet iš praktinės pusės. J. Gliauda Lietuvoj buvo teisininkas, tad, kaipgi jis žiūri į Amerikos lietuvių šviesuolį, kokio to lietuvių atspindžiai jo kūryboj? Apie tą J. Gliaudos kūrinių, čia paminėtas vertintojas B. B. šitajį pasisako:

"... "Draugo" romano premiją laimėjęs "Šikšnosparnių sostas" yra ne tik tiksliai apgalvotas ir suplanuotas, bet ir iš viso vienas iš pačių giliųjų bei turtingųjų mūsų veikalų. Jame apščiiai paskleista esminių ir probėginių problemų. Vienos jų yra amžinai senos ir naujos, t. y. bendrai žmogiškos, kitos — aktualios, griebiančios nūdienius mūsų tautinius reikalus.

Centrinė romano problema, kaip recenzentas teigia, yra žmogaus pastangos ir nesėkmės rasti gyvenimo laimę. "Kiti, girdi, į laimę žiūri skeptiškai: gyvenimo laimės nėra, tėra jos iliuzija. Toks skeptikas — pagrindinis romano veikėjas, buvęs teisėjas, Petras Alksnis. Dvasios glūdumoje jis ilgisi iliuzijos, tačiau tuo pačiu metu profiniiais įrodymais siekia ją sugriauti. Toji amžina kova skeptiko dvasioje sudaro ir įvairiais aspektais nušviečia pagrindinę romano idėją. Gyvenimo laimės iliuzija veikale pasirodo realiomis ir vizijinėmis formomis. Iliuzija tampa teisėjo dukterys Vida ir Rūta, abi skirtingai prarastos: pirmoji išvežta į Sibirą ir dabar netikėtai pasirodžiusi tėvams, bet vėl be pėdsakų dingusi, o antroji, aplinkybių dėka, laisvu noru atitekusi svetimiesiems, jau Amerikoje ir, nors čia pat gyvenanti, amžinai žuvusi tėvams.

Didmiesčio lietuviai, kurie iš tolo taip žavėjo teisėją (kas žino, gal ir patį romano autorių? — Pr. Al.) — taip pat pasirodė besanti tik iliuzija.

Iš tų iliuzijų — ir kilo jame blaškymasis: noras grįžti Lietuvon (nors ir pavergton) ir kt. Jis buvęs net laišką pradėjęs rašyti rusų konsului tuo reikalu, bet, nepatarus taip daryti žmonai, laišką sudraskė ir to daryti nebesiryžo, nors jo buvimas svetur — Amerikoje — visvien visą laiką turėjo būti supamas dvilypumo skraistės. Jis labai mylėjęs savo žmoną, giliai religingą, pats būdamas toj srity abejingas ir vis — stengdamasis neužgauti jos jausmų — turėjęs nenuoširdžiai tai vaidinti, dabargi — ir dar atsiradusi kita dvilypumo apraishka — svajonė grįžti pavergton Lietuvon, į ką žmona pažiūrėjo kaip į Lietuvos laisvės išdavimą ir t. t.

Didmiesčio lietuvių, pasiro-

dė, taip pat nėra. Jie visi, esą, nuskendę didmiesčio chaose. Metamas esminis žvilgsnis į jų lietuviybės problemą ir pasirodą tai "lietuviybės žydėjimas ant akmens" (taigi, trumpas žydėjimas). Tas irgi verčia teisėją Alksnį blaškytis, nes tik jis jaučiasis nesugadintu didmiesčio aplinkumos lietuviu. Vienok ir jį slėgia dvasinė depresija — buvo teisėjas, o dabar — tik sandėlio šlavikas, belaukiąs pensijos ir lyg niekam neberekalingas... Ji (Alksnį) šurpu nukrečia tokie prisitaikėliai, kaip Parulis, Raudėnas, vienas siekiąs tik praturtėti, kitas — įgauti profesinę garbę. Šitokiose situacijose ir rutuliojasi romano siužetas, o, tuo pačiu, jame ir atsispindi lietuvių šviesuolių likimo atspindžiai Amerikos kontinente.

Ir kitam, čia paminėsimam literatūriniam kūriny, Pr. Naujokaičio "Iliuzėsiuose tiltuose", taip pat esama nemaža tų atspindžių.

"Ilgesys ir nerimas — mano namų karaliai. Jų niekur nematau, bet jų buvimą jaučiu kiekviename žingsnyje. Jų balsu kalba buto sienos ir daiktai, kurie dar tebestovi tose vietose, kur juos anais metais yra pastatę rankos, tvarkingios mūsų namus" (66 psl.). Šitai nusiskundžia "Iliuzėsių tiltų" veikėjas Antanas Gruodis. Lietuvoj buvęs teismo tardytojas (ir vėl teisininkas — Pr. Al.), tremty pasidaręs rašytoju ir literatūros mokytoju, Amerikoje per vieną savo buvusią mokinę gavęs šlaviko darbą, vėliau dirbąs laboratorijoje.

Mirus žmonai ir žuvus sūnui Korėjos kare, to našlio, likusio su kitu sūnum, likimas nepavydėtinas. Gruodis norėtų įprasminti savo likusį gyvenimą ne tiek asmenine laime, kiek kūrybiniais laimėjimais. Tam tikra prasme tai būtų kaip ir tezinis romanas, sprendžias poeto ir moteris problemą, kaip kad Putinas savo metu sprendė kunigo ir poeto problemą.

Ir šiame Pr. Naujokaičio romane, kaip ir Jurgio Gliaudos "Šikšnosparnių soste" vyriausias veikėjas A. Gruodis, kaip ten Alksnis, nerimsta, blaškosi, tiktai anam (Gliaudos) romane dėl idėjinių problemų, o šiame (Naujokaičio) romane — daugiau dėl moterų, kurios, taip pat, gali būti aiškesne priežastimi tik dėl pabėgėlio dalios, kuri, galimas daiktas, Gruodį privertusi toj srity pamesti stabilumą.

Pagaliau, romano problema išsprendžia moderuotu sprendimu. Dėl to kūrinyje ir nerandama didesnė įtampa, nėra ten ir kokių nors tragiškesnių lūžių. Tik vyriausio veikėjo nerimas ir blaškymasis yra kaip tikrai didžiai perštinai žaidžia, bet jį pagaliau "išgydo" moderuotas bei protingas sprendimas.

Iš viso šiame romane daugiau juntamas sentimentalumas, besimaišęs su poetinėmis priemonėmis, esama jame itin gražių vietų, puikių išsireiškimų ir poetiškų vaizdų, bet ketesnės ko-

kios problemos — nežymu. Vienok ir čia esama gana ryškaus lietuvių išeivio, kaip pagrindinio romano veikėjo, vaizdo svetur ir jo gyvenimo atspindžių. Esama tų atspindžių ir daugelyje kitų kūrinių — lietuvių rašytojų sukurtų išeivijoje, kaip kad ir anksčiau paminėtam Alės Rūtos romane, laimėjusiam "Dirvos" konkurse premiją "Kelias į kairę", kurio, deja, po ranka neturiu, todėl ir šiam rašiniui tenkinuosi pavyzdžiais iš dviejų anksčiau paminėtų romanų.

ŠALTINIAI:

1. Pr. Alksnas, Upton Sinclair traukia iš avangardo, "Naujienu" šešt. priedas, 1963. XI, 23, 1 psl.
2. Benys Babrauskas, Lietuvis rašytojas Amerikoje ir jo knyga, Aidai, 1963 m., kovas, 106 psl.
3. B. Babrauskas, Šikšnosparnių sostas, recenzija, Aidai, 1961 m. balandis, 182 psl.
4. A. Tyruolis, Prano Naujokaičio "Iliuzė tiltai" — recenzija, Aidai, Nr. 9, 1961 m. 408 psl.

KAS KA ....

(Atkelta iš 1 psl.)

ir iš visų pusių apstumdytas, atsidūriau prie langelio.

— Man du, — sušvokščiau.

— Nors dvidešimt! — gerasiškai nusišypsojo plačiaskruostė kasininkė. — Trenkit į grindis iki pat pirmos!

Iš salės sklido vakarietiškas šlageris. Koridoriuje, matyt, jau spėję "užlipti ant kamščio", keletas jaunuolių darė "apšilimą", mindžikuodami į muzikos ritmą. Staiga mano draugą kažkas nubloškė į kampa. Išplėčiau akis ir laukiu — kas bus toliau? Pro šalį praskriejo atsilapojęs vaikinai. Jis visiems kaišiojo po nosim svarų kumštį. Priėjęs prie durininkės, demonstratyvini išspiovė ant grindų nuorūką.

Kadangi naujų nuotykių nebebuvo, visą savo dėmesį nukreipėme į salę. Ji priminė beveik taisyklingą stačiakampį, kurio tris kraštines buvo užvaldžiusios mergelės-lelijėlės, o ketvirtąją, parėmę savo plačiais pečiais, laikė vaikinai — ažuolai.

Džiazas trinktelėjo tango. Kavalieriai puolė į priešingą salės pusę. Nužirkliavo ir šalia stovėjęs juodbruvis, Telšių ATK šaltkalvis Justas Vaičiulis. Tik vargšeliui nesisekė — pynėsi kojos, vieną kartą net priklaupė pusiaukelėje.

Lapnoja panašūs gražuoliai pro stovinius bei sėdincias mergeles, lipa joms ant siauranusių batelių, stumdo. O jos — nieko, šypsosi sau... Jokio pasipiktinimo gesto ar ko nors panašaus! Matyt, čia taip priimta. Ir girtus įleisti, ir su įkaušiais šokti.

— O "importas" groja neblogai, — kumštelėjo Leonas.

— Šiandien saksfonistas neat-

važiavo, — nugirdęs draugo žodžius, tarė šalia stovintis vyrukas, matyt, gerai informuotas. Jis tęsė: — Telšių rajono kultūros skyriaus vedėjas K. Šliogeris ne per seniausiai iš Plungės "importavo" Eduardą Striauką ir pasodino jį į Telšių kultūros namų direktoriaus kėdę. Va, anas su ūsiukais, triūbą pučia. Na, o šis sugebėjo su savim "importuoti" ir džiaza....

Keista... Telšių kultūros namai per tiek metų nesugebėjo išsiauginti savų muzikantų. Tačiau mano mintis nutraukė merginų klyksmas. Vienos cypavo iš išgąscio, kitos — susizavėjusios:

— Visai kaip kaubojiškam filme!

Kilusios "kautynės" greitai pasibaigė. Susirėmimo herojai rinkosi salėje išbarstytas sagas, kai kurie kiūtino lauk, prisilaidydami vos bekabančius skvernus.

Incidentas greitai buvo pamirštas. Visą užgožė beplyšaujanti triūba ir besitrunkantis būgnininkas. Džiazistai įraudę ir išsišiepę šaukė:

— Hale, hale!

Pertraukėlės metu susipažinau su naujuoju kultūros namų direktoriumi. Išsikalbėjome.

— Ar ilgai ketinate apsisotiti Telšiuose?

— Nežinau...

— Na, o jeigu jūs išvyktumėte, tai nebeliktų ir šio džiazo?

— Žinoma!

Manau, komentarai neberekalingi...

Pasibaigė šokiai. Prie rūbinės neapsakoma spūstis. Kai visi paltai buvo atiduoti, pasirodė, kad dviejų trūksta... Atsirado milicija, užsirašė nukentėjusiųjų pavardes. Mes patraukėm namo. Oras buvo šaltas. Po kojomis skambėjo šaligatvis. Priekyje be pulto, pasistatęs švarko apykaklę ir giliai susikišęs į kelnių kišenės rankas, žingsniavo vienas iš nuskriaustųjų — "Masėio" fabriko inžinierius.

— Šį vakarą ilgai prisiminsiu, — tarė mano draugas Leonas. — Tuos Telšių kultūros namų "importą" ir "eksporštą"...

A. Saviakas

VALDŽIOS PAVYZDYS

Pajamų mokesčių valdininkas: "Kaip tamsta šitai išaiškinsi? Savo mokesčių formoje parašei pajamų turėjęs tik \$3,000, gi išlaidų padaręs \$4,000?"

Mokesčių mokėtojas: "Labai paprastai. Valdžia visą laiką taip daro!"

CHICAGO SVARIAUSIAS IR
MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

TVOROS • DURYS • LANGAI
STOGELIAI • PATIO

Tvoros: įvairiausio aluminijaus, plastikos, geležies ir raudonmedžio, durys ir langai įvairių metalų ir įvairių spalvų. Stogeliai, PATIO, NAMU APKALIMAI (Sidings), plastikos, nyloono ir aluminijaus.

KOSTAS BUTKUS

Telef. PR 8-2781 rytais ir vakarais; LU 5-6291 bet kuriuo laiku

Kai kurios nelaimės kartais atneša laimę

Gyvenime pasitaiko tokių įvykių, kurie suteikia žmogui kokią nors nelaimę. Kartais einant tūku ar gatve, nesilaikant tam tikro atsargumo, susižeidžiama, arba šiaip kokiame nors darbe ar sporte per neapsižiūrėjimą įgaunama kokia nors žaizda. Bet daug kam tokie nelaimingi įvykiai įdiegia didesnį apdairumą ir paragina laikytis didesnio atsargumo, ir tokiu būdu visa tai eina į geresnės sveikatos palaikymą.

Jei užklupus kokiam nors smūgalavimui atkreipiamas didesnis dėmesys į savo sveikatos palaikymą ir nuveinama pasitarti pas gydytoją ir paskui imama klausyti jo visų nurodymų dėl vartojamo maisto, dėl poilsio, dėl nuovargio, tai daug kam tenka atsistoti į geresnės sveikatos sąlygas ir tokiu būdu tenka ilgiau gyventi ir beveik niekad nesirgti.

Kalbėdamas apie tokius dalykus, čia trumpai nurodysiu porą pavyzdžių iš mano pažįstamų asmenų, kurie dėl pakrikusios sveikatos vėliau pasitaisė ir išgyveno ilgiau už tuos, kurie, taip sakant, savo gyvenime jokių nelaimių neturėjo.

Pirmiausia čia paminėsiu kun. Adomą Grinevičių (1845—1933), kuris išgyveno 88 metus. Jis dažnai apsilankydavo mano tėviškėje, nes buvo mano tėvo geras draugas. Mat, lietuvių spaudos draudimo laikais jiedu abudu platino tąsias draudžiamas lietuviškas knygas ir suteikdavo lietuviškiems laikraščiams visokių žinių. Kai man teko Aukštojoj Panemunėj (šalia Kauno) apsilankyti pas A. Grinevičių jojo 85 metų sukakties proga, tai jis pasipasakojo savo praėities jaunąsias dienas, kada jam dar nebuvo sulėję 30 metų. Tuo laiku jį buvo užklupęs nenutildomas kosulys ir dažnas galvos skaudėjimas. Tokiu būdu jis buvo priverstas nueiti pas gydytoją. O gydytojas ne tik prirašė vaistų, bet

LIAUDIES MENAS

3 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MAY 14, 1966

taip pat nustatė, kokį valgią vartoti ir kokį kiekį to valgio imti. Bet gydytojas dar buvo pasakęs, kad panašūs reiškiniai būna kartais pas tokius, kurie vėliau suseraga tikrąja džiova. Kai pasakui A. Grinevičius apie tai pasakėjo savo draugams, tai tie jojo trys draugai, su kuriais mokėsi seniau toje pat mokykloje, pakvietė jį po dviejų savaičių į savo vaišes. O tose vaišėse tie draugai pasisakė, kad jį visada gražiai prisiminsią ir iškilmingai jį palaidosią, nes su džiova nieko kito negalima padaryti. Kun. A. Grinevičius man tada pasakė, kad į tokius savo draugų pareiškimus nekreipė jokio dėmesio, nes jie visi tada buvo išgėrę nemaža lietuviško krupniko ir esą buvę neblaiviamė stovyje.

Ir kas vėliau su visa tuo atsitiko?

Kun. A. Grinevičius man pasisakė, kad laikydamasis gydytojo nurodymų po vieno kito mėnesio visiškai nustojo kosėjęs ir jokių skausmų nejautė. Taigi toji nelaimė jam visiškai išnyko ir jautėsi esąs visiškai sveikas, o jojo tie draugai, praslinkus vieniems kitiems metams, pradėjo vienas po kito keliauti į amžinybę, nors patys buvo pažadėję iškilmingai palaidoti kun. A. Grinevičių. Taigi tie draugai, būdami tada visiškai sveiki, buvo įsitikinę, kad jie daug ilgiau gyvensią, negu kun. A. Grinevičius, kuris jiems atrodė pradėjęs sirgti nepataisoma džiovos liga.

Kalbant apie tąsias nelaimes, kurios pavirsta laimėmis, tenka prisiminti komedijos "Amerika Pirtyje" autorių Juozą Vilkutaitį (1869—1948). Kai jis buvo pradėjęs eiti septynis savo amžiaus metus ir buvo tada labai pamėgęs žiemos metu čiuzinėti ant ledo, tai vieną kartą bečiuoždamas taip smarkiai parkrito, kad susižeidė sau kairiosios kojos kelį ir kelias dienas visai negalėjo vaikščioti. Iš pradžių buvo manyta, kad tuojau viskas praėis, bet pasirodė, kad tas kelio sutrenkimas sudarė tokias sąlygas, jog jis tegalėjo lėtai vaikščioti pasiramščiuodamas lazdele. Tuo metu tėvai buvo nusistatę jį leisti į pradžios mokyklą, bet kadangi Juozukas negalėjo vaikščioti laisvai, tai jojo dėdė kun. Vincas Vilkutaitis, Gudelių klebonas, nutarė jį pas save priimti ir panašiai jį mokyti kaip mokykloje. Ir jo dėdė tas darbas sekėsi. Kai po vienių kelių metų buvo išėitas visas pradžios mokyklos kursas, tai jojo dėdė ir toliau jį mokė tokių pat dalykų kaip gimnazijoje. Besimokydamas ir tebegyvendamas savo dėdės bute, jaunasis Juozas Vilkutaitis dar savimokos keliu išmoko ir kitų dalykų. Visą laiką jam teko vaikščioti pasiramščiuojant lazdele. Kai jam sukako 18 metų amžiaus ir kai pas jį tada buvo apsilankę kiti giminės, išėjusieji aukštesnį mokslą, tai jie labai nusistebėjo, kad Juozas Vilkutaitis tiek matematikoje, tiek kitose mokslo šakose, buvo pa-

siekęs tokį aukštį, tarytum esąs baigęs aukštąjį mokslą. Jo dėdė kun. Vincas Vilkutaitis turėjo pas save visokių knygų (rusiškų ir lenkiškų) gerą biblioteką, ir dar slaptąją lietuviškų knygų biblioteką. Tad Juozas Vilkutaitis turėjo geros progos pasinaudoti visomis tomis knygomis. Kai sukako jam 19 metų, tad savo vyresnio brolio Antano patartas nuvyko į Maskvą atlikti kojos amputaciją, po kurios jis pasijuto esąs visiškai sveikas ir buvo tada įsigijęs protezą (dirbtinę koją). Kada jam sukako 20 metų, tada jis pradėjo rašinėti lietuvių spaudoj. Jam beskaitant įvairias knygas labai patiko teatriniai veikalai, tad jis nusprendė parašyti kokią nors komediją ir parašė vadinamąją "Amerika Pirtyje", kuri pirmą kartą buvo atspausdinta 1895 metais atskiru priedu prie "Ūkininko" Nr. 2. Ir pirmą kartą toji komedija buvo suvaidinta Palangoje 1899 m. rugpjūčio 20 dieną ir tasai vaidinimas tenai sudarė pradmenį lietuviškai dramaturgijai, o leidus spaudą Lietuvoje po 1904 metų visur šita komedija buvo statoma scenoje kaip triumfinis žygis, ir paskui dar buvo daromi iškilmingi šios komedijos sukaktuviniai vaidinimai kas penkeri metai.

Kai teko man vieną kartą nuvykti į Prienus ir apsilankyti pas Juozą Vilkutaitį, ėjusį tada

New Yorko madų meistras paruošė paveiksle matomą vilnonį apsiaustą, labai tinkantį laibom moterim. Šiame apsiauste jos atrodo dar laibesnės.

notaro pareigas, tad tokia proga iškėliau jam tokį klausimą: kas būtų atsitikę, jei nebūtų buvę jaunystėje jam tokios kojos sužeidimo. O jis nusišypsojęs pasakė: "Galimas daiktas, kad aš būčiau galėjęs tik vaikščioti į pradžios mokyklą ir ją baigti, jokio kito mokslo neįgydamas; o kai sužeidus koją patekau pas savo dėdę, tad turėjau progos labiau išsilavinti".

A. Kelmutis

GERIAUSIAS METŲ PREKES

DOVANAS JŪSŲ GIMINĖMS IR ARTIMIESIEMS USSR

Jūs galite pirkti firmoje PODAROGIFTS, INC. Jūsų patarnavimui PODAROGIFTS, INC parodų salėje tik ką gauti "LAIMĖTOJAI" tarp tautinėse

PARODOSE:

Susipažinkite su naujaisiu modeliu automobilio "MASKOVIČ" — jis neapvilti jus bet kokiam kelyje.

Apžiūrėkite pagerintos kokybės MOTOCIKLĄ "IZ-PLANETA". — TELEVIZIJOS aparatai naujausios konstrukcijos. FOTO APARATAI — su patobulintais objektyvais, pagamintais iš ypatingo stiklo. — Ekonomiški ŠALDYTUVAI. — Elegantiški KAILIŲ PALTAI ir KEPURĖS iš pagarsėjusių rusiškų kailių. — AUDINIAI įvairiausių spalvų ir raštų. — Pagarsėję rusiški DELIKATESAI: grūdinė ikra, konservuoti krabai "ČATKA" ir "AKO", o taip pat kiti maisto produktai.

VISA TAI JŪS GALITE PIRKTI PAS MUSI

Pirktos prekės pristatomos Jūsų giminėms SPECIALIOMIS ATPIGINTOMIS KAINOMIS — NERIBOTAS KIEKIS — BE MUITO — BE KITŲ MOKESČIŲ. — PODAROGIFTS, INC. garantuoja skubų, tikslių dovanų pristatymą ir pranešimą apie jų gavimą.

Reikalaukite naujų mūsų katalogų, kuriuose rasite pasirinkimui daugybę pramonės gaminių ir maisto produktų.

DOVANŲ PAZYMĖJIMAS — geriausias būdas užsakyti dovanas savo giminėms USSR!

- JIS ŽYMIAI SUPRASTINS užsakymų formalumus.
- IŠPILDYS bet kokius Jūsų giminėms pageidavimus.
- PATENKINS juos pasirenkant užsakytų prekių pagal savo skonį ir jų kokybę.
- PADĖS suderinti Visasąjunginės importo - eksporto "VNEŠPO-SYLTORGUI" priimti užsakymus kitų įmonių prekėms, nenurodytoms kataloge.
- NUSTEBINS JUS SAVO PIRKĖJIŠKA SPECIALYBE.

Išimtinai palankiomis kainomis — KELIALAPIAI Jūsų artimiesiems, gyvenantiems USSR į PUKIAUSIUS KURORTUS SOVIETŲ SAJUNGOJE. Jų valzdai išstatyti Parodinėje Salėje — PODAROGIFTS, INC.

Rašykite, skambinkite, reikalaukite informacijų iš PODAROGIFTS, INC., vienintelės firmos JAV-se, turinčios specialią sutartį su V/O "VNEŠ-POSYLTORG" išpildyti dovanų užsakymus Jūsų giminėms USSR.

PODAROGIFTS, INC.

220 PARK AVENUE SOUTH (corner 18th Street)
New York, N. Y. 10003. Phone 212 - 228-9547

mūsų žingsniai

LEIDŽIA: SANTARA - ŠVIESA ♦ REDAGUOJA REDAKCINIS KOLEKTYVAS CHICAGOJ

Medžiagą siūsti: Daliai Bylaitienei, 6949 So. California Ave., Chicago, Ill. 60629

9 METAI

1966

NR. 4 (212)

JAUNIMO KONGRESAS

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės organizuojamas lietuviško jaunimo kongresas čia pat. Niekas neabejojame, kad tai bus reikšminga lietuviškumo manifestacija laisvame pasaulyje gyvenančių lietuvių, aiškiai įrodanti rusiškam - bolševikiniam okupantui Lietuvoje, kad nei prievarta Lietuvoje, nei laisva tautybių asimiliacija už Lietuvos ribų, negalima nutautinti jaunosios lietuviškos kartos.

Jaunoji karta Lietuvoje nenėcia viso to kas svetima, rusiška, ir aiškiai pramato tikruosius Lietuvos valdovus — rusus, daugumoje komisarų postuose užsimaskavusius. Dėl to su prantami jaunųjų lietuvių Lietuvoje pageidavimai, įskaitant ir komunistų partijoje dalyvaujančius, pirmiausia atsikratyti savo rusiškų "patarėjų" ir sugrąžinti juos į "didžiąją" tėvynę Rusiją, kad ten galėtų džiaugtis didžiausiais savo išradimais, pradėdant skurdu ir baigiant koncentracijos stovyklomis Sibiro taigose. Tik tada, kada Lietuvos komunistų partija atsikratys savo rusiškų komisarų, lietuviškas jaunimas Lietuvoje galės pradėti galvoti apie lietuvišką veikimą, kuris pirmoje vietoje bus skiriamas Lietuvos ir lietuvių gerbūviui.

Jaunoji karta už Lietuvos ribų negali pakelti visa to, kas prafesia okupuotos Lietuvos vargus ir Lietuvoje gyvenančių tiek jaunų, tiek senų savo tautiečių dvasinį skurdą ir ekonominį nedateklį. Ji taip pat negali toleruoti tų, kurie, besidžiaugdami laisvo pasaulio laisvėmis, nusišuka, nemato arba nenori matyti skriaudžiamųjų lietuvių tėvynėje. Šių metų jaunimo manifestacija tikrai padės nusišukusiems atsikurti, o nematantiems praregėti, ir, reikia tikėti, ne kelioms valandoms arba dienoms, paskirtoms jaunimo kongresui, bet iki tol, kol Lietuva atgaus laisvę ir nepriklausomybę.

Dėl to kaip tik dabar pats laikas pagalvoti apie jaunosios kartos įtraukimą į Lietuvos laisvinimo darbus po jaunimo kongreso.

Jaunimo kongreso tikslas tik tada bus atsiiktas, jeigu įžiebtas lietuvišbės žibintas kongreso metu, dar ryškiau žibės jam pasibaigus. Jis neužges tada, jei visi lietuviai, ne vien tik pavieniai asmenys, bet ypatingai or-

ganizacijos padės tą žibintą kurti. Jaunimo metų ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės tikslas bus pilnai pasiektas, jei po jaunimo kongreso neliks nei vieno lietuvių jaunuolio, nepriklausančio kuriai nors kultūrinei ar visuomeninei organizacijai. Tada ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenei bus lengviau koordinuoti kultūrinę, o mūsų politiniams centrums visuomeninę ir Balf'ui šalpos veiklą.

Mes tikime, kad laisvojo pasaulio jaunoji lietuvių karta anksčiau ar vėliau susitiks su išlaisvinta jaunąja lietuvių karta Lietuvoje. O kad viena nuo kitos metų eilėje nenutoltų, reikia dėti visas pastangas ne vien tik tai vieniemis kitus pažinti, bet ir

taip pat vieni kitiems padėti.

Šiandien tiems tikslams vykdyti kelių nedaug, bet ieškant — galima juos surasti. Laisvojo pasaulio jaunimui langai atviri visokeriopiams kultūriniam spinduliams. Lietuvos jaunimui langai uždaryti, ir vos, ne vos vienas kitas laisvo pasaulio spindulėlis slapčia išsprunka. Mes turime surasti tuose užsklestuose languose daugiau plyšių, kad mūsų jaunieji tautiečiai Lietuvoje daugiau turėtų progos pamatyti vis daugiau ir daugiau vakarų pasaulio šviesos spindulių, kurių jie yra labai išsiilgę.

Tikime, kad šviesa ir tiesa lydės jaunimo kongresą ir jaunąją lietuvių kartą, susirinkusią į Čikagą iš įvairių laisvo pasaulio kraštų.

Apie H. Radausko poezijos rinktinę

Prakalbėlė, kurios pasėkoje parduota 12 knygų*)

Aš nestatau namų, aš nevedu tautos,
Aš sėdžiu po šakom akacijos baltos...

... Ir skamba medyje melodija tyli,
O aš klausausi jos ir užrašau smėly...
(iš "Dainos gimimas")

HENRIKAS RADAUSKAS

Nors keliais sakiniiais (man teduota dešimt minučių) jums pristatyti neseniai pasirodžiusią Henriko Radausko eilėraščių rinktinę, man yra didelė garbė ir malonumas. H. Radauskas yra maño vienas iš pačių mėgiamiausių ir niekada nenusibostančių poetų. Gimusių, atrodo,

niekam kitam, kaip vien tik eilėraščiams rašyti. Ne metafizines problemas spręsti, ne filosofiją eiliuoti, ne patriotiniai, religiniai, socialiniai pamokslaut, o eit per tą nuostabų pasaulį trubaduro širdimi ir žingsniu, atvertom akim ir ausim, ir jį užfiksuot eilėmis. H. Radauskui

...eilėraštis gimsta — kaip
vėjas — iš nieko

Ir skambėdamas bėga pusnim
neramus...

(iš "Žiemos daina")

Kalbant apie H. Radausko poezijos pasaulį, pirmiausia ir tek-

tų pabrėžti, kad jis — nuostabus, spalvingas, nekasdieniškas, Jame nėra ribos tarp praeities ir dabarties, tarp realybės ir fantazijos ar mito. Jame lygionis teisėmis bendrauja žmonės ir dievai, Afroditės ir VanGogai, undinės ir blondinės, advokatai ir akrobatai. Tai pasaulis pilnas netikėtumų, kontrastų ir kontradikcijų. Todėl ir ta poezija yra stebinanti, intriguojanti, dinamiška. Niekada nežinai, kur poetas eilėraščių veda ir kuo tas viskas baigsis. Bet niekada ir nesigrauzi, nes žinai, kad baigsis savotiškai "gerai". Nes H. Radauskas per daug jau atokus, ramus, emociniai neužsiangažuojęs stebėtojas, kad leistų net ir tragedijai save bent pastebimai giliau pažeisti. Jam ir

Bacho fleita gieda apie mirtį
Kaip apie pavasarį — ramiai,
Dėkis daiktus. Tenka atsiskirti.
Tu be reikalo gimei.

("Fleita")

Net ir situacijose, kuriose poeto emocinis užsiangažavimas yra įžiūrimas, situacijose, kurios perduotos kito lūpomis skambėtų pesimistiškai, skaitytoją nuo to pesimizmo sulaiko, sakytum, kažkur poeto lūpų kampeliuose nuolat įsirėžusi ironiška šypsena:

Blondine angele, palik raštelį
mamai,
Kad grįši tik rytoj, ir pas mane
ateik
Į smuklę užiančią ir išrišimą
dramai,
Ramiai šypsodama, vidunaktį
suteik,
(“Malda į blondinę”)

H. Radausko žodis — visada taiklus. Jo forma — tiksliai, išbaigta. Poetinės figūros — gausios ir įvairios; jų mėgiamiausia, bene, hiperbolė. Palyginimai — drąsūs, originalūs:

Lietus išpylė žalią spalvą
Ant medžių, ir drauge su ja
Dvi baltos rožės purtė galvą
Kaip širmas žirgas lietuje.
(“Gėlės audroj”)

arba

... Ir žalsvos epušės, kaip mergos
šveplos,
Žaliais liežuviais plepa pakely.
(iš “Upelio rytas”)

Charakteringas H. Radauskui ir jo žodžio ar frazės tiesiog kristalinis skambumas, grynumas:

Lelijų linijoms lengvoms priligt
gali,

O melancholija šio vakaro tyli.
(“Melancholija”)

(Nukelta į 5 psl.)

Apie H. Radausko . . .

(Atkelta iš 4-to psl.)

Kaip tik dėl šito žaismingumo, muzikalumo, jo žodžio ar frazės idiomatiškumo H. Radauskas yra gal vienas sunkiausiai svetimon kalbon verčiamų poetų. Pailiustravimui norėčiau jums perskaityti eilėraščio "Žiemos pasaka" vertimą, atspausdintą lietuvių poezijos antologijoje "The Green Oak", o taipgi duoti jo originalą*).

Kada poetui viskas taip sklandžiai rieda, dažnai net pagalvoji, jog parašyt eilėraščiui — vienas juokas. O vis dėlto žinai, kad taip nėra. Reikia daug sąmoningo ieškojimo, darbo ir kantrybės. Maždaug šitaip išsitaria ir pats H. Radauskas savo nesename pasikalbėjime su "Draugo" korespondentu. Statydamas didelius reikalavimus sau, kaip kūrėjui, H. Radauskas parodo kaip didžiai jis vertina savo skaitytoją.

Rinktinė "Eilėraščių" reprezentuoja tris anksčiau pasirodžiusius ("Fontanas" — 1935, "Strėlė danguje" — 1950 ir "Žiemos daina" — 1955), o taipgi ir naująjį H. Radausko poezijos rinkinį "Žaibai ir vėjai". Beje, norėčiau pastebėti, kad knygų pavadinimais pulsuojanči dinamiška nėra vien tuščia etiketė. Visi jie itin taikliai perduoda H. Radausko kūrybos charakterį.

Itin pagirtinas "Eilėraščių" estetiškas techninis apipavidalinimas, už kurį nuopelnai priklauso leidėjui Vytautui Sauliui. Kaip matote: kieti drobės viršeliai, geras popierius, pavyzdingas sulaužymas. Nepastebėjau korektūros klaidų, kas 299 puslapių knygoje irgi būtų retenybė. Neveltui viena čia, susirinkime, esančių kolegų pasigyrė su pasididžiavimu tik šią knygą dovanojanti savo draugams bet kokia iškilminga proga. Keturi rinktinės poezijos rinkiniai už penkis dolerius? Taip. Šitai metrikoje užfiksuota. Netikite? Pasiteiraukite pas kolegę Henrietą po susirinkimo.

ŽIEMOS PASAKA

Išpėk kas kvepia? Neįspėjai.
Lelijos? Liepos? Vėjai? Ne.
Taip kvepia princai ir kirpėjai,
Taip kvepia vakaras sapne.

Žiūrėki: linija pro stiklą
Praėjo posūkiu tyliai,
Rami šviesa pro švelnią miglą
Čiurlena pieno upeliu.

Žiūrėki: sninga, sninga, sninga.
Žiūrėki: baltas sodas minga.
Nugrimzdo žemė praeity.
Išpėk, kas eina? Neįspėjai:
Ateina princai ir kirpėjai,
Balti karaliai ir kepėjai,
Ir šlama medžiai apsnigti.

(H. Radauskas, iš rinkinio "Žiemos daina").

THE WINTERS TALE

Guess what smells so... You didn't
guess.
Lilies? Lindens? No. Winds? No.
But princes and barbers smell so,
The evening smells so, in a dream.

Look: a line goes through the glass

*) Abu yra duodami šiame priede.

"Traviata" lietuviškoje Čikagoje

Kai "Traviatos" premjera 1853 metais Venecijoje nesulaukė pasisekimo, Verdi, laiške savo draugui, parašė, kad tikrai "laikas išspręst", kokia šios operos tikra vertė. Taip ir dabar, mėnesiui praėjus nuo Chicagos Lietuvių Operos penkių spektaklių, galima šį "Traviatos" pastatymą geriau įvertinti. Dabar nelieka abejonių, kad šis "Traviatos" pastatymas — pasisekęs. Nuo ko labiausiai priklausė šis pasisekimas? Be abejo, čia nuopelnas naujų artistų, naujos režisierės ir patyrusio dirigento. Visame "Traviatos" pastatyme jautėsi nauja, šviežia lietuvių operos energija, kuri išskyrė šį pastatymą iš praėjusiųjų. Bet jis turėjo ir stiprių ryšių su praeitimi. Lietuvoje "Traviata", berods, buvo pati populiariausia opera, todėl lietuvių publika "Traviatą" pasitiko taip šiltai, lyg tai būtų daugelį metų nematyta sena draugė. Bet deja šis familiarumas su šia opera turi ir savo neigiamų pusių. Atrodo, kad "Traviatos", ir bendrai kitų Verdi operų, dalia būti vertinama grynai dėl savo melodizmo ir gražių melodijų pynės. Dažnai užmirštama, kad Verdi genialumas glūdi ne vien jo gražiose melodijose, bet sugebėjime šiomis melodijomis piešti charakterį ir išryškinti dramatinį momentą. Prie šios dramatinės ir muzikinės tiesos Verdi prieina nesudėtingu būdu, paprastomis bet giliai reikšmingomis ir ekspresyviomis melodijomis. Iš istorinio taško, "La Traviata" priklauso antram Verdi kūrybos periodui. Šiame laikotarpyje kompozitorius atmetė daugelį itališkos operos tradicijų ir ugždė savo muzikinį individualumą, kuris pilnai pasireiškė jo vėlesniuose kūrinuose. Dabar, neromantiškame, o dvidešimtame amžiuje daug kas "Traviatoje" atrodo atgyventa. Gal kiek ir nuostabu šiandien, kad "Traviata" tik pasirodžius, ji buvo laikoma labai revoliucinga tiek savo muzika tiek savo siužetu. Tradicionalistams neįtikio tai, kad opera vaizduoja moderniuosius laikus ir, kad joje dėvimi moderniškai drabužiai, o moralistai, aišku, buvo sukrėsti Violettos skandalingu charakteriu ir gyvenimu. Pati Violetta atvaizduota stiprijoje romantizmo įtakoje, nes devynioliktame amžiuje autoriai mėgdavo atvaizduoti kurtizanę "su aukso

Bending quietly; and the hushed
Light, in the tender mist,
Is gurgling like a brook of milk.

Look: it's snowing, it's snowing, it's
snowing.

Look: the white orchard is falling
asleep.

The earth has sunk into the past.
Guess who's coming... You didn't
guess.

Princes and barbers are coming,
White kings and bakers,
And the trees murmur, covered with
snow.

(H. Radauskas, vertė Randall Jarrell. Atspausdinta rinktinės lietuvių poezijos antologijoje "The Green Oak").

širdimi". Deja, Verdi kartu su savo libretistu Piave, vietomis per daug Violetą susentimentalino ir subanalino: paskutiniame veiksmo skurde mirštanti Violetta jau tokia kilni ir dosni, kad ji atiduoda savo paskutinius pinigus nelaimingiems. Vis dėlto Violetta — viena įdomiausių ir stipriausiai išryškintų asmenų visoje Verdi kūryboje. Iš muzikinės pusės, Violettos rolė yra nei kiek nemažiau komplikuota. Idealiai, dainininkė, kuri šią rolę atlieka, turėtų turėti lyrinį sopraną ir pajėgti lengvai išdainuoti koloratūrinius pasaužus, o drauge — tinkamą balso atspalvį išpildyti dramatiškas šios rolės vietas. Dainininkių, kurios turi visas šias savybes — ne daug, todėl ši rolė skirtingai dainininkių interpretuojama, pagal jų balso savybes: koloratūrinio, ar lyrinio, ar dramatinio. Praeityje ši rolė dažniausiai būdavo atliekama grynai koloratūrinio soprano. Tokiu būdu, pirmame veiksmo koloratūrinis duetas ir kitos vietos, o ypatingai paskutinė šio veiksmo scena, sklandžiai nuskambėdavo, bet sekantieji aktai nustodavo jėgos.

Lilija Šukytė, dainuodama šią sunkią rolę pirmą kartą, sulaukė labai didelio pasisekimo. Ji sukūrė tikrai puikų vaidmenį tiek balsu, tiek ir vaidyba. Kiekviename spektaklyje, kuriame ji dalyvavo, ji dominavo sceną. Jos sukurtas vaidmuo buvo tiek įdomus detalėse, kiek ir bendroje visumoje. Antrame veiksmo jos aistringas atsivėkinimas su Alfredu; paskutiniame — tragizmas, kai mylimasis, negalįs išgelbėti jos nuo artėjančios mirties — visi šie momentai giliai išryškino dainininkės sukurtą vaidmenį ir sudarė pilnumą vaidmens. Daininkei Šukytei ši rolė labai tiko, dėka jos jaunystės, o ir malonios laikysenos scenoje. Tikrai paskutiniame veiksmo ji šiek tiek per sveikai ir per energingai vaikščiojo po sceną, tokiu būdu sudarydama pilno kontrasto tarp nusilpusios, ligos nuvargintos Violettos ir jos staigaus jėgų atgimimo tuoj prieš mirtį. Dainininkės balsas — lyrinis - spinto balsas — lyrinis sopranas su dramatinio soprano atspalviu. Dėl šių balso savybių koloratūrinis pirmas veiksmas nuskambėjo žymiai mažiau sklandžiai negu antro ir trečio veiksmo labiau lyriškos ir dramatiškos scenos. Pirmajame spektaklyje, ne stebėtina, dainininkės Šukytės pasirodyme, taip kaip ir viso operos kolektyvo, buvo retkarčiais jaučiamas tam tikras neryžtingumas, bet jau paskutiniame spektaklyje ji visai pilnai ir įtikinančiai atliko savo vaidmenį. Jos sukurta rolė jau dabar stipriai įtikinanti, o reikia manyti, kad ateityje dainininkė joje dar daugiau suras niuansų. Reikia paminėti, kad Lilija Šukytė, kaip daugelis sprausminio amžiaus "divų", turėjo padalinti savo laiką tarp Chicagos "Traviatos" pastatymo ir New Yorke vykstančių "Parsifalio" spektaklių. Šis jos

skraidymas iš vieno miesto į kitą pasiekė kulminacinį tašką, kai šeštadienį popiet, balandžio antrą, ji dainavo "Parsifalyje", kuris buvo pertransliuojamas per radijo po visą Ameriką, o sekančią dieną jau dainavo "Traviatos" spektaklyje, čia, Chicagoje.

Daiva Mongirdaitė, dainavusi Violettos rolę ketvirtame spektaklyje be orkestrinės repetitijos, irgi nustebino publiką savo Violetta. Sekti po Lilijos Šukytės žymiai išgarsinto pasisekimo, buvo visai nelengva, bet solistės Mingirdaitės balso rūšis ir rolės supratimas daugelyje atvejų skyrėsi nuo Šukytės, ir tokiu būdu, jos atlikimas buvo skirtingas. Visų pirmausia, Mongirdaitė — koloratūrinis sopranas. Dėlto pirmame veiksmo ji nuspindėjo šviesiau negu Šukytė. Iš tikrųjų, pirmojo veiksmo scena "Ah, fors e lui" ir "Sempre libera" tur būt buvo vienas geriausių momentų Mongirdaitės pasirodyme. Čia ji sėkmingai davė koloratūrinę arijai, kuri dažnai virsta tik balso parodymu, tikros dramatinės prasmės. Šios dainininkės interpretacija taip pat skyrėsi nuo Šukytės: Mongirdaitės Violetta — švelni, silpna moteris, o Šukytės Violetta — nors ir ligos pakirsta, bet vistiek ryžtinga ir stipri moteris. Mongirdaitės vaidyba taip pat labai gera ir jos mirties scena pilnai įtikinanti. Deja, Daiva Mongirdaitė nesugebėjo dominuoti visoje operoje taip, kaip pridera Violettai. Ypatingai antrame veiksmo jos nelabai didelis balsas nelėjo jai atsiekti pilnų balsinių dinamikos ir dramatiščių niuansų, o to paties veiksmo antrosios scenos ansambliuose, jos vedanti soprano linija buvo užslopinta choro ir kitų solistų, tokiu būdu sumažinama šios scenos dramatinė įtampa. Taip pat ir duetuose su Alfredu, pusiausvyra buvo prarasta. Šis iškreiptas balansas dėl priežasties kitų solistų, ir nesugebėjimas visada dominuoti scenoje iš vokalinio punkto, — svarbiausį Daivos Mongirdaitės pasirodymo trūkumai.

Stefan Wicik visuose spektakliuose Alfredo vaidmenį atliko tikrai sugebančiai. Jis scenoje gerai laikosi ir įtikinančiai atrodo; solistėms Šukytei ir Mongirdaitei jis buvo labai vykęs partneris. Nors Wicik lenkas, jo lietuviška tarsena nebloga. Nors ketvirtame spektaklyje jo balsas atrodė šiek tiek pavargęs, kaip ir visam sąstatui, Wicikui geriausiai pavyko atlikti rolę per paskutinį spektaklį.

Algirdas Brazys buvo vienintelis dainininkas pagrindinėse rolėse, kuris jau seniai mums pažįstamas iš ankstyvesniųjų Chicagos Lietuvių Operos pastatymų. Jis sėkmingai atvaizdavo seno tėvo aristokrato tipą. Premjeroje jo dainavime antrojo veiksmo duete su Violetta, vietomis jautėsi šiek tiek ritmiškas nesklaidumas ir taip pat jo dainavimas gerai žinomos arijos tame pačiame veiksmo nea-

(Nukelta į 6 psl.)

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MAY 14, 1966

MŪSŲ ŽINGSNIAI

"Traviata"

(Atkelta iš 5-to pst.)

tiško charakterį. Jis ją padainavo labai karštai ir ugingai, su per dideliu jausmo kiekiu, kurio dramatinė situacija nereikalauja. Jau paskutiniame spektaklyje dainininkui Brazilui viskas ėjo sklandžiau.

Nors Algimantas Grigas gerai užsirekomendavo Barono Douphol vaidmenyje, jo debiutas Gėrmont rolėje buvo tikrai stebėtinas. Čia jis parodė didelį, šviežią balsą su laisvomis viršūnėmis, o taip pat, ir gerą rolės supratimą. Bendrai imant, Grigo pasirodymas buvo nei kiek blogesnis negu Brazilio, o kai kuriais atvejais dar geresnis.

Antraeilė, taip vadinamą "comprimario" rolę, šioje operoje yra daug. Sėkmingai atlikti šias roles yra visai nelengva, nes per trumpą laiką reikia sukurti ryškų vaidmenį. Šis uždavinys sekėsi geriau vieniems solistams negu kitiems. Kaip jau minėta, Algimantas Grigas gerai pasirodė Barono Douphol vaidmenyje, o Bernardas Prapuolenis tą pačią rolę irgi atliko muzikaliai, gerai išpildydamas šios rolės ritminę deklamaciją. Taip pat paminėtini Julijaus Savrimavičiaus Gastonas, ir Genovaitės Mažekienės labai gerai charakterizuota tarnaitė Anina. Operoje taip pat dalyvavo Roma Mastienė, Genovaitė Mačytė, Bronius Maciukevičius, Vaclovas Momkus, Juozas Aleksiūnas ir Pranas Olis.

Deja, reikia pasakyti, kad choras šį kartą ne taip vykusiai pasirodė, kaip ankstyvesniuose pastatymuose. Visuose trijuose spektakliuose, kuriuos aš girdėjau, buvo svarbių ritmiškų nesklaidumų pirmame veiksmo ir antro veiksmo antrame paveiksle. Nors per paskutinį spektaklį šie nesklaidumai buvo žymiai sumažinti. Ypatingai per premjerą choras paveikė operos bendrai aukštą lygį. Bet, ko choras nesugebėjo atsiekti iš muzikinio taško, tai atsiekė savo tikrai gera vaidyba. Čia, be abejo, nuopelnas režisierės Birutės Pūkelevičiūtės. Visur parodydama gerą dramatinį operos supratimą, ji ypatinai sugebėjo išryškinti ansamblines scenas su choru.

Aleksandro Kučiūno dirigavimas be abejo labai daug prisidėjo prie pasisekimo šio pastatymo. Tik kai kur jis mėgo per daug lėtą tempą. Pavyzdžiui, abi Violettos nesutiko su dirigento per daug lėtu dirigavimu "Amami Alfredo" scenoje, tada, kada Violetta atsiveikina su Alfredo antrame veiksmo. Rezultate solistės ir orkestras ne kartą atliko šią vietą.

Opera buvo išpildyta su daugybe dažnai naudojamų kupiūrų. Kai kurios buvo reikalingos, bet kitos trukdė operos sklandumui. Viena nesklaidi kupiūra pasitaikė antro veiksmo pirmo paveikslo gale, kai beveik momentaliai po Gėrmont arijos uždanga nusileidžia.

Antrojo veiksmo antrame paveiksle, įterptas baletas pagyvino sceną, bet ši baletas - choro

muzika viena silpniausių operos vietų.

Mažo orkestro grojimas taip pat nebuvo tobulas, ypatinai ketvirtame ir paskutiniame spektaklyje, kai per preliūdą ir kitose vietose smuikai ne kartą įstodavo žymiai kenkdamai veikalo meniškumui. Kad pasamdytas profesionalų orkestras taip blogai grotų, tikrai yra nepateisinama.

Vytauto Virkaut dekoracijos buvo labai vykusios ir gerai tiko prie nedidelės scenos. Taip pat reikia paminėti, kad operos libretto vertimas šį kartą labai pasisekė ir poetiškai sklandus. Taip pat programoje vykusiai parašytas lietuviškas operos turinys - paaiškinimas.

Vytautas Nakas

KRONIKA

— Lietuvos Studentų Sąjungos JAV naujoji Centro Valdyba jau pasiskirstė pareigomis. Centro Valdybos pirmininku antrai kadencijai perrinktas Kęstutis Paulius Žygas. Kęstutis P. Žygas yra vienas aktyviausių mūsų studentijos veikėjų: su didele energija vadovavo Studentų Sąjungai pereitais metais, yra išrinktas į naujai sudarytą Baltie Appeal to the United Nations koordinacinį komitetą, šiuo metu įveda daug pastangų organizuodams Prieškongresinę pasaulio Lietuvos Jaunimo Stovyklą. K. P. Žygas studijuoja Harvardo universitete ir aktyviai prisideda prie Bostono lietuvių kultūrinio ir akademinio gyvenimo. Jo pastangomis Bostone 1964 metais atsisteigė Santaros - šviesos Federacijos skyrius ir nuo to laiko jis eina to skyriaus pirmininko pareigas.

— Pasaulio Lietuvos Jaunimo Kongreso paruošiamieji darbai jau eina prie pabaigos. Į kongresą atvyksta virš 150 jaunimo delegatų iš 20 valstybių. Lietuviškoji visomenė kviečiama aukomis ir darbu paremti šią didžiausią lietuvių jaunimo manifestaciją išeivijoje. Pirmą kartą išeivijos gyvenime susitiks tiek lietuviškojo jaunimo iš viso pasaulio. Pasaulio Lietuvos Jaunimo Kongreso centriniam komitete Santaros - šviesos Federaciją atstovauja Gėrius Gedvila. Dangolė Partuškaitė įeina į Clevelando, o Lakštonė Vėžienė į Chicago Jaunimo Metų rengimo komitetus.

— Dail. Algirdas Kurauskas sukūrė III Dainų šventės ženkliuką. Šių metų Dainų šventė įvyksta kartu su Jaunimo Kongresu Chicagoje.

— Pajauta Daukutė-Pullinen yra viena iš Australijos atstovų, atvykstančių į Jaunimo Kongresą. Pajauta Daukutė-Pullinen labai aktyviai veikė Sambūrio šviesa Sydnejaus skyriuje, Australijos Lietuvos Studentų Sąjungoje, priklauso ALB Krašto Kultūros Tarybai ir yra Australijos Jaunimo Kongreso Centrinio Komiteto narė.

— Daiva Mongirdaitė su dideliu pasiekimo debiutavo Lietuvos Operos "Traviatos" pastatyme Violetos rolėje.

— Bernardas Prapuolenis puikiai išpildė Barono rolę, debiutuodamas "Traviatoje". Bernardas Prapuolenis yra vienas iš ryškiausių jaunosios kartos atstovų lietuvių muzikiniame gyvenime.

— Algimantas Gureckas pirmininkavo, o Kęstutis P. Žygas ilgesniame žodyje apžvelgė mūsų pastangas įtakoti Jungtines Tautas neseniai atvykusioje Pabaltiečių konferencijoje New Yorke, kurioje nutarta sustiprinti pabaltiečių akciją į Jungtines Tautas.

— Rašytojas Algirdas Landsbergis, Santaros Garbės Filisteris, skaitė paskaitas apie lietuvių teatro problemas Rochesteryje ir Toronte. Rochesteryje paskaitos rengėju buvo Studentų Sąjunga, o Toronte — naujai įsikūręs ir gražiai veiklą plečiąs Filmo ir Dramos Sambūris Alka. Santara-šviesa neseniai, Algimanto Mackaus Fondo lėšomis, išleido Algirdo Landsbergio parašytą komediją "Meilės Mokykla", o šiuo metu baigia paruošiamuosius darbus dramose "Penki Stulpai Turgaus Aikštėje" spausdinimui.

— Dr. Vytautas Doniela, dėstytojas NSW Australijos universitete, "Metmenų" žurnalo bendradarbių kolektyvo narys, yra išvykęs studijų reikalais vieniems metams į Europą. Šiuo metu dr. Vytautas Doniela yra Heidelbergo universitete, o kitą metų pusę praleis Londono universitete.

— Regina Leveckytė, Vida Mališauskaitė, Kęstutis P. Žygas įėjo į lietuvių visuomenės komitetą Bostone, kuris surengė puikiai pasisekusį komp. Dariaus Lapinsko koncertą.

— Jonas Bagdonas, Santaros šviesos Chicago skyriaus išdinininkas, priklausė Chicago Jaunimo Centro Fortepionui pirkti komitetui. Komitetas su plačia lietuviškosios visuomenės parama, nupirkęs fortepioną, savo darbą užbaigė.

— Pedagoginis Lituanistikos Institutas ir Chicago Aukštesnioji Lituanistinė Mokykla ruo-

šia Jaunimo Centre lietuviškųjų knygų ir žurnalų parodinę vitriną, kurioje bus išstatyti visi žurnalai ir visos knygos, išleistos metų laikotarpyje. Santaros - šviesos Federacija jau padovanojo visus savo leidinius šios vitrinos globėjams.

— Dail. Prano Gailiaus naujoji grafika "Intra Muros" buvo išstatyta Los Angeles Santaros-šviesos skyriaus susirinkimo metu. Dail. Pranas Gailius šiuo metu gyvena Paryžiuje ir vasarą rengia savo parodas Prancūzijoje, Vokietijoje ir Šveicarijoje.

◆ PRENUMERUOKIME "METMENIS".

SIŪSKITE PINIGUS
I RUSIJĄ

TIESIOGINIAI PER

GRAMERCY

JŪS ESATE SAUGUS TIK
SU FIRMA TURINCIA
LEIDIMĄ.

JOKIŲ TARPININKŲ
JOKIŲ PASLĖPTŲ
RINKLIAVŲ

MŪSŲ 20 METŲ VEIKLA
BIZNYJE GARANTUOJA
JŪMS PATENKINTĄ
PATARNAVIMĄ

Visos perlaidos pilnai garantuotos ir apdraustos. Tiesioginis agentas Bank For Foreign Trade, Maskvoje.

Turi Bankų Dept. leidimą ir apdraudą.

Apsidraudė \$20,000.00.
Oficialios USSR kvitos pasirašytos gavėjo.

Pristatoma per 2 savaites.
Jokių atskaitymų.

Kursas:

9 rubliai už \$10.00

Iki \$30.00 — \$2.75

Virš \$30.00 — 10%

GRAMERCY SHIPPING, INC.

744 Broad St., Newark, N. J.

Rašykite angliškai arba lietuviškai, prašydami pilnų maisto, audinių ir dovanų katalogų.

GRAMERCY

(EST. 1945)

118 E. 28 ST., NEW YORK, N. Y.

SLA SUSIVIENIJIMAS
LIETUVIŲ
AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdrausties nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ilgą pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS nieiško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokeskis \$2.00 i metus.

SLA — kuopus yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

Dr. Jokūbo Mikelėno netekus

Auštant pavasariui, nulydėjo me į kapines taurų lietuvių, Lietuvos Evangelikų Reformatų Kolegijos garbės prezidentą, kuratorių dr. Jokūbą Mikelėną,ėjusį 81 m. amžiaus. Velionis ypač biržėnams buvo gerai žinomas ir didžiai gerbiamas visuomenininkas, kultūrininkas, gydytojas chirurgas, vienas iš reformatų vyriausių vadovų.

Savo pasiryžimo ir ištvėrmės dėka, šis ūkininko šeimos vyriausias sūnus sunkiais caro priespaudos laikais įstengė žemdirbio darbą pakeisti į gydytojo profesiją. Visą savo ilgą gyvenimą buvo pašventęs savo tautiečiams, rūpindamasis jų tiek fiziniu, tiek ir dvasiniu stoviu.

Stanislovo ir Katrės Dagilytės Mikelėnų sūnus gimė 1885 m. liepos mėn. 21 d. Mažutisčių kaime, Biržų valsčiuje. Tėvai augino du sūnus ir penkias dukras. Jų tarpe Jokūbas buvo vyriausias. Gausiu šeimos pertekliu džiaugtis neteko, tačiau vaikų švietimo reikalai nebuvo apleisti. Jokūbas skaityti ir rašyti pramoko pas senelį Martyną Dagilį. Pradžios mokyklą lankė Biržuose. Brandos atestatą gavo Sibire, Tomsko mieste. Ten 1913 m. baigė ir medicinos fakultetą beveik kartu su Tomsko universitetą lankiusiais mūsų veikėjais Martynu Yču, Jonu Aukštuoliu, Jonu Yču (iš Kijailiškių).

Gydytojo praktiką pradėjo Skaiskalnėje, netoli Nemunėlio Radviliškio. Ten susipažino ir vedė Oną Putniekaitę, kuri vėliau Biržuose pasižymėjo savo socialine globos veikla, buvo gimnazijos mokytoja ir aktyvi veikėja Reformatų Moterų Draugijos darbe.

Pirmojo pasaulinio karo metu dr. Mikelėnas dirbo nukentėjusiems dėl karo šelpimo Lietuvos Komitete. Nuo 1916 iki 1920 m. Jaltoje buvo lietuvių sanatorijos vedėjas, 1920—1941 m. buvo Biržų apskrities ligoninės vedėjas. Tame laikotarpyje tobulinosi chirurginėse klinikoje Stokholme, Rygoje, Berlyne. Buvo vienas iš Likėnų — Smardonės dumblo vonių ir mineralinių vandenų kurorto įsteigėjų.

Spaudoje pradėjo reikštis nuo 1910 m. Rašė: Viltyje, Lietuvos Balse, Medicinoje, Mūsų žodyje, Sėjėjuje, Biržų žiniose, Mūsų Sparnuose. 1922—24 m. buvo "Biržų žinių" savaitraščio redaktorius. Į bažnytinę veiklą įsijungė ir kuratoriumi buvo išrinktas 1920 m. Nuo 1923 m. iki 1941 m. buvo Lietuvos Evangelikų Reformatų Kolegijos prezidentas. 1948—1961 m. ėjo tas pareigas išėjimoje. Kai dėl savo sveikatos stovio ir pažengusio amžiaus jis prašė šiom pareigom jo neberinkti, sinodas prašymą patenkino. Vienok, įvertindamas jo nuopelnus, išrinko jį Kolegijos Garbės Prezidentu.

Dr. Jokūbą Mikelėną kaip gydytoją gražiai ir išsamiai apibūdino jo buvęs bendradarbis kuratorius dr. W. Vileišis, jo 75

metų sukakties proga Kolegijos suruoštame minėjime, sakydamas: "Malonu buvo dirbti kartu su dr. J. Mikelėnu, nes jis visada buvo ramus ir giedrios nuotaikos. Jo vadovaujamoje ligoninėje viešpatavo pavyzdin-ga tvarka. Būdamas gabus, kantrus ir pasišventęs chirurgas, yra išgelbėjęs daug gyvybių, kartais per vieną dieną atlikdamas daugelį operacijų".

Kun. Petras Dagys iš New Yorko ta pačia jubiliejaus proga, sveikindamas dr. J. Mikelėną, taip atsiliepė: "Savo didžiausiais ir kilniausiais darbais, kuriuos atlikote su nepaprasta meile ir pasišventimu savo tautai, bažnyčiai ir artimui, mūsų tarpe sudarote iškilų ir nemirtin-gą pavykslą. Jūsų gyvenimas buvo kaip tylios upės skaidriai tekantis vanduo, buvo neįlyg aukštoji giesmė, kurios aidas plačiai skambės mūsų visų širdyse".

Garbusis daktaras mirė 1966 m. balandžio mėn. 19 d. 9 val. ryte. Mirė ramiai savo kukliame bute Čikagoje, ištikimai globojamas ir prižiūrimas savo sesers, kuratorės Katrės Mikelėnaitės; savo sūnaus Jono, marčios ir anūkių aplankomas. Pašarvotas buvo Lekavičiaus koplyčioje, apsuptas vainikų, gėlių, atsiveiktinti atvykusių daugybės pažįstamų, draugų ir artimųjų.

Gedulingos pamaldos, kurias balandžio 22 d. laikė superintendentas Stasys Neimanas ir kun. Povilas Dilys, buvo pradėtos Kolegijos prezidento kuratoriaus M. Tamulėno kalba. Dievo žodžiu parėmtus atsiveiktinimus tarė Lietuvos Evangelikų Liuteronų Tarybos vicesenjoras, "Tėviškės" parapijos Čikagoje klebonas kun. A. Trakis; lietuvių ev. liuteronų "Ziono" parapijos Čikagoje klebonas kun. lic. J. Pauperas. Čikagos liet. evangelikų reformatų parapijos vardu — parapijos valdybos pirmininkas kuratorius Viktoras Karosas. Lietuvių Gydytojų Sąjungos vardu — kuratorius dr. Petras Tunkūnas.

Šeštadienio rytą, prieš išlydint į Tautines kapines, pamaldų metu atsiveiktinimo žodį tarė Lietuvos Evangelikų Tarybos pirmininkas kun. Kostas Burbulis.

Už nuopelnus tautai ir tėvynei dr. J. Mikelėnas buvo Lietuvos respublikos prezidento apdovano-tas ordinu.

Mes gi, būdami ir likdami velioniu daug kuo skolingi ir didžiai dėkingi, norime kuo ilgiausiai pagerbti jo atminimą. Tai geriausiai atliksime statydami paminklą ne iš sustingusio akmens, o dar uoliau ir gyviau vykdydami savo darbus ir pareigas, kuo velionis iki pat savo mirties nuoširdžiai siejojosi, taip rašydamas:

"Daug sunkių gyvenimo klausimų turime išspręsti, daug klūčių nugalėti. Kiekvienas turime konkrečiai rūpintis mūsų bendra dabartimi, dar daugiau — ateitimi. Mieli kuratoriai, kur bebūtumėte likimo nublokšti, susiorganizuokite, platinkite ir

Sol. S. Baras liko įamžintas

ALGIRDAS BUDRECKAS

Balandžio mėn. 29 d. Jaunimo namuose Chicagoj įvyko pristatymas solisto Stasio Baro įdainuotos operų arijų plokštelės. Pasirinkta penktadienio vakaras. Salė prisipildė pilnutėlė, ir beveik išimtinai muzikos ir meno mėgėjų bei jų puoselėtojų. Atidarov scenoj iš abiejų pusių pastatyti garsiakalbiai su elektroniniais įtaisais, kuriuos įrengė, demonstravo ir perdavė inž. J. Briedis. Pačios scenos vidury stolas su raudonomis rožėmis bylojo, kad kaž ką norima paminėti, ir tas tikrai tiko tai aplinkai. Šio vakaro pranešėja D. Bartkuvienė, pranešdama apie šio vakaro tikslą, paaiškino apie įvairias techniškas kliūtis, su kuriomis teko susidurti šią plokštelę gaminant ir pačios plokštelės atsiradimo pavėlavimą. Šiai plokštelei atsirasti susidarė komitetas iš D. Bartkuvienės, kun. Ig. Urbano ir sol. A. Sprindžio, kurie visokeriopai rėmė tą reikalą ir buvo šio vakaro rengėjai. Pranešėja pakvietė muz. A. Kučiūną, kuris bendrais bruožais apibūdino mūsų lietuvių išėjimo kultūrinis laimėjimus, suskirstydamas juos epochomis, iš kurių paskutinioji ypač buvusi vaisinga. Sustojė daugiau prie muzikinio pasaulio, pabrėždamas, kad muzika ir menu dabar lietuvių yra labiausiai susidomėję.

Galima tik papildyti dirg. Kučiūno teigimą konkrečiu pavyzdžiu: "Traviatos" opera susidomėjimas buvo neapsakomai didelis ir penki spektakliai pra-

remkite mūsų spaudą, nes gali prisidėti prie mūsų dvasios stiprinimo. Brangus jaunime, pasireiškite darbais ir užsimojimai. Būsime gyvi, jei kiekvienas narys bus gyvas, sąmoningas ir aktyviai dalyvaus gyvenime".

Ne Pelaniškių kapinėse greta savo tėvų ir dėdės poeto St. Dagilio rado sau atilsio vietą tremtinių, išvietintųjų ir našlaičių galdynės sūnus. Ne numylėtuo-se Biržuose, kur ilgiausiai buvo veikta. Ne šalia žmonos, staiga tragiškai mirusios ir palaidotos Lauenburge, Vokietijoje, 1943 metais. Sau prieglaudą rado laisvoje JAV šalyje, Čikagos Lietuvių Tautinėse kapinėse, tarp brolių ir sesių, irgi nesulaikusių laisvės ryto svetimų pavergtai tėvynei Lietuvai.

Kun. Stasys Neimanas
1966. V. 11.
Evanston

ėjo triumfališkai. Nors lietuvių Chicagoj nesudaro tautybėmis didžiūmos, tačiau pirmąja kultūriname gyvenime, tad garbė mums.

A. Kučiūno pristatymas sol. Baro ir jo pareikštos mintys, tikrai buvo giles, prasmingos ir įdomios. Jo asmenyje mes turime ne tik gerą dirigentą, muziką, bet ir minčių dėstytoją.

Sol. A. Sprindys pakvietė iš-klausti tas gražiausias, neužmirštamias sol. S. Baro įdainuotas melodijas. Susirinkę su dideliu susidomėjimu ir susikauptimu išklausė užrėkorduotas Stuttgartaro Simfoninio orkestro, diriguojamo D. Lapinsko — solisto Baro įdainuotas operų arijas, ir visi liko didžiai patenkinti, nes dainininkas savo puikiu balsu žavėjo visus ir nejuo-čiom kilo mintis, kad ir mes turime savo tarpe didelio masto dainininką. Jo įdainuota plokštelė liks didelis įnašas į mūsų lietuviško muzikinio gyvenimo lobyną. Dėl pačio dirigavimo ir fonsavimo galima būtų gal ką nors ir daugiau pasakyti, bet bendrai plokštelė muzikiniai ir techniška atliktą gerai.

Visi mėgėjai geros klasikinės muzikos būtinai privalo šią plokštelę įsigyti. Tikiu, kad plokštelė turės didelį pasisekimą ir svetimtaučių tarpe, nes arijos yra dainuojamos ne vien lietuvių kalba, todėl dainininko vardas liks žinomas ir svetimtaučių tarpe.

Solisto S. Baro pasiryžimas ir didelis darbas apvainikavo jį nevystančia aureole. Jo gražus balso tembras ir puikiai įdainuotos operų arijos ilgai pasiliks mūsų visų širdyse.

Savo namine vaistų spintelę reikia nepaprastai švariai ir tvarkingai užlaikyti, kaip šiame vaizdelyje parodyta: išimti visas bankutes ir išmazgoti lentynas; patikrinti visus užrašus, kad neįvyktų klaidų, nes vaistų sumaišymas gali būti fatališkas. Patikrinti, kokiu vaistų trūksta ir juos papildyti kad būtum bet kokiam netikėtumui pasiruošęs.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stalo lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

DAR APIE EMFIZEMĄ

Nauja, bet jau antrą vietą užimanti liga

Praėjusį trečiadienį, gegužės 4 d., lygiai 11:55 val. priešpiet plačiai žinomas mokslo straipsnių autorius Erl Ubell per WBBM radijo stotį davė penkių minučių paaškinimą klausimų ir atsakymų formoje (quiz) apie tai, kas yra emfizema (emphysema), kaip ją pažinti ir kas daryti ją turint. Šią radijo programą apmoka Amerikos Tuberkuliozės Asociacija.

Emfizema yra kroniška plaučių liga, susieta su kvėpavimu. Nuo 1958 iki 1963 metų, tai yra per penketą metų emfizema apsirgimų padaugėjo 125.4 nuosimėiais. 1958 metais visose JAV nuo emfizemos mirė 6,707 žmonės, o 1963 m. jau mirė 15,120. Emfizema kaštuoja Social Security Administracijai kasmet iki \$160,000,000, išmokant nedarbingumo kompensacijas dėl emfizemos ligos. Pirmasis tikras emfizemos ženklas yra kvapo (oro) trūkumas, deja, daugumas tą ženklą ignoroja, kol liga įsisenėja ir įsigali. Visokiais atvejais patariama kreiptis į Chicago's ir Cook apskrities Tuberkuliozės Institutą, 1440 W. Washington Boulevard, Chicago 60607.

Rūkymas ir blogas oras

Chicago Daily News sveikatos skilties vedėjas Dr. Peter J. Steincrohn, perspėdamas skaitytojus, kad visu rimtumu skaitytusi su ženklais, rodančiais emfizemos galimybę, sako, kad ta liga ypač dažnai prasideda iš kroniško bronchito. Kaip pačiam žinoti, ar turi emfizemą? Žmogus su sveikais plaučiais gali lengvai užpūsti žvakę, laikomą per pėdą ar kiek toliau nuo burnos. Emfizemą turintis gali pūsti kiek nori, žvakės liepsnelė vos tik pajudės. Tai dėlto, kad emfizema sergančiojo plaučiai yra netekę elastingumo savo mažųjų kompartmentų, vadinamų alveoli, taip pat silpnai befunkcionuoja didieji plaučių vamzdžiai, bronchai. Oras išpučiant sukliūva lyg kokuose spąstuose.

Negydamas emfizema eina kas kart blogyn. Dėlto visų svarbiausia yra ankstyva diagnozė. Diagnozei neužtenka žvakės užpūtimo. Yra laboratorinės priemonės ir aparatai, kuriais nustatoma, kiek plaučiuose dar liko oro po to, kai esi jį išpūtes lauk kiek begalėdamas. Kiti aparatai nustato, kaip greit įstengi orą iš plaučių išpūsti.

Emfizemos išoriniai simptomai yra oro (kvapo) trūkumas, kurs pareina nuo sąlygų. Pavyzdžiui, sunkiau emfizema sergą vos paėjęs 50 ar 100 jardų turi sustoti kvapo atgauti. Tokie žmonės jau dirbti negali.

Kosulys yra kitas simptomas, ypač turintiems bronchitą.

Dvi emfizemai palankiausios sąlygos įsimesiti ir įsigalėti yra cigarečių rūkymas ir blogas oras (poliucija). Tačiau nepai-

sant pavojų, žmonės patys save žudo. Amerikoje po to, kai cigarečių rūkorus pradėta viešai bauginti vėžiu, sekanciais metais cigarečių parduota 5 bilijonais daugiau. Dėl Anglijos oro tūlas anglas daktaras skundėsi, jog "Oras Britanijoje yra tiek blogas, kad mus iš ryto prikelia medžiuose pradėję kosėti paukščiai." Amerikoje paukščiai dar nekosti, bet ir menkai begieda...

Norint tuo reikalu literatūros, galima užsisakyti už 25 centus Dr. Steincrohno knygelę "22 Ways to Prevent and Treat Coronary Disease", adresuojant Dr. Steincrohn c/o The Chicago Daily News, 401 N. Wabash ave., Chicago, Ill. 60611. J. Pr.

MENO STUDIJOS PARODA

Naujosios lietuvių Meno studijos (Orentų "69" meno galerija) Marquette Parke mokinių darbų paroda rengiama birželio mėn. 11 d. Dalyvauja apie 35 mokiniai su savo darbais.

Baletmeisterio Simo Velbasio Baletto studijos mokinės Onutė Požerniukaitė ir Birutė Bacevičiūtė (Jonukas) išpildo "Jonukas ir Magdutė" muz. Vl. Jakubėno — Alvudo surengtoje šeimos šventėje, Marquette Parke, Chicagoje. Nuotrauka Vaclovo Noreikos

Dr. Gertrud Mortensen ir Mažoji Lietuva

"Didžiosios Dykros" teorijos kritikos tolimesnė tąsa

Maždaug prieš metus laiko Naujienų atkarpoje buvo atspausdinta žinomo klaipeidiškio lietuvių veikėjo ir savo pratėvių istorijos tyrinėtojo Martyno Gelžinio studija, kurioje jis pačių vokiečių autoriais ir kitais rimtais istoriniais šaltiniais pasiremdamas, sukritikavo nacių laikais pagarsėjusią vokiečių "istorikę" Dr. Gertrud Mortensen, "Didžiosios Dykros" (Grosse Wildnis) teorijos išgalvotoją, vokiečių "Drang nach Osten" teisinioją ir piktvališką Mažosios Lietuvos bei Prūsų istorijos falsifikatorę.

Autorius Martynas Gelžinis ką tik baigė savo išsamios studijos antrąją dalį, kuri pavadinta "Dr. Gertrud Mortensen ir Mažoji Lietuva". Studija bus išspausdinta Naujienų atkarpoje.

Visi, kam brangi savo tautos istorija ir tėvų žemė, turėtų

šią studiją ne tik perskaityti, bet ir išsikirpti.

Supažindinimui su studijos temomis, čia pateikiame kai kurias jos turinio ištraukas:

1) *Kaip ponis vaizduoja Zemaitijos ir Aukštaitijos santykius.* Mindaugo donacijos; Nesisekęs donacijų prezentavimas; Mūsų nuomonė; Daktarantės kolizijos su šaltiniais; Baigiamosios pastabos dėl Zemaitijos ir Aukštaitijos santykių.

2) *Aukštaitijos vakarų siena 13 amžiuje, prieš susitikimą su Ordinu.* Taip autorė vaizduoja Mindaugo laikų Sūduvos istoriją; Taip autorė vaizduoja Vytauto laikų Sūduvos apimtį ir istoriją; Kreivo dokumento kreivas panaudojimas.

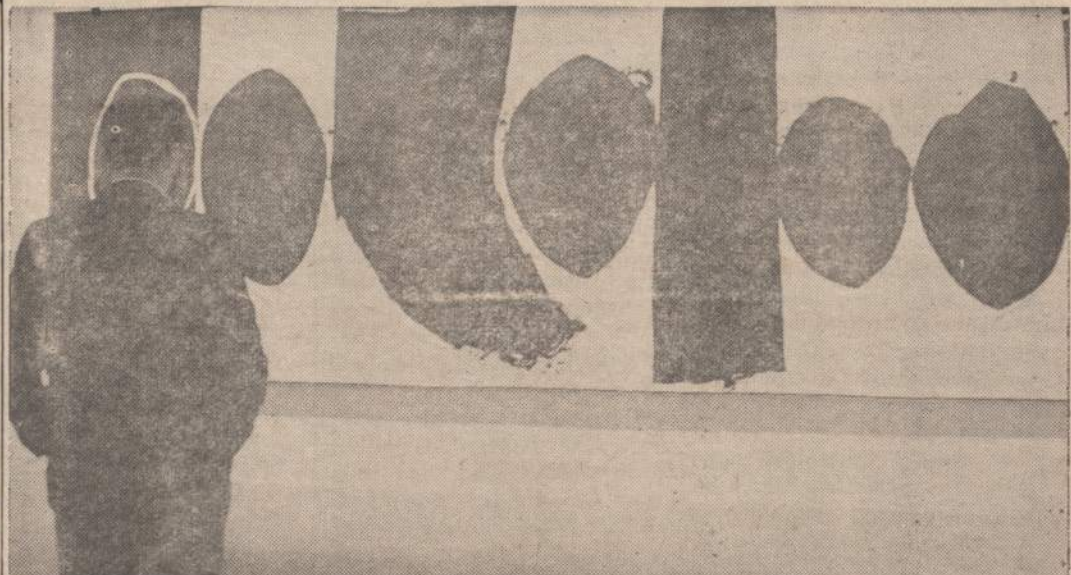
3) *Aukštaitijos ir Ordino valdų siena.* Ginkluota lietuvių kova dėl Sūduvos nuo 1283 iki 1379 m.; Lietuvių kova dėl Sūduvos ginklais ir sutartimis nuo 1379 iki 1422 m.; Sienos

ir "senosios sienos"; Bendrai pripažinta Ordino nuosavybė?; Kur dingio lietuvių imigracijos į Prūsiją įrodymas?

4) *Autorės Skalvos, Nadruvos ir Sūduvos etninės padėties vaizdavimas.* Kronikų parodymai apie gyventojų tautybę ir išnaikinimą (Ausrottung) 13-e amžiuje; Šaltinių parodymai: Senosios gyventojų kartos dingimas. Skalvių likučiai. Anos gyventojų kartos prūsišką tautybę; Mūsų nuomonė: a) "Tautybių" klausimu, b) dėl skalvių skaičiaus ir c) dėl dykros gyventojų skaičiaus; Skalviai nebūvo prūsai; Dusburgo kronika. "Senieji šaltiniai". Dokumentų iš Prūsijos kunigaikštystės (Herzogtum Preussen) laikų parodymai. Keturių sakinių "Lietuviškųjų Atėjūnų teorija". Kur dingio "Lietuvių atėjūnų teorija"?

5) *Vydūno nuomonė apie mūsų gimtinę senesniais laikais.*

6) *Vydūno nuomonė apie gimtinę ir prūsiškuosius lietuvius.*

Menininkas C. SRobert Hotherwell nupiešė šią elegiją. Dabar šis "genialusis" paveikslas pakabintas New Yorko moderniojo meno muziejuje, kad kiekvienas galėtų jį pamalyti ir nustatyti, kuria kryptimi žingsniuoja patys modernieji m